

IN MEMORIAM

26 JANUARI 1925 - 9 JULI 2017

Miep Diekmann op het balkon van haar appartement in Scheveningen, dat direct op zee uitkijkt.

FOTO AART G. BROEK (2013)

Dit kon eerst na 'de val van de muur' in Berlijn, in 1989, en de opvolgende 'fluwelen revolutie' in Tsjecho-Slowakije kenbaar worden gemaakt.

Het een en ander lijkt haar een flink dossier bij de toenmalige inlichtingendienst in Nederland te hebben gegeven, de Binnenlandse Veiligheidsdienst. Naar alle waarschijnlijkheid waren geheime diensten in het Oostblok evenzeer in haar geïnteresseerd. Geen eenvoudige bronnenmateriaal om te achterhalen.

Botsen

Het spanningsvolle karakter van de eerste kwart van haar leven werd nog versterkt door de relationele dramatiek tussen haar vader en moeder. Die zorgde op essentiële momenten - onder meer op Curaçao - voor gebrekkige geborgenheid.

Dat versterkte specifieke persoonlijkheidskenmerken van Miep. Haar eigen huwelijk hield maar enkele jaren stand, terwijl de kinderen uit dit huwelijk in de 'concurrentie' met haar schrijverscarrière het nodige aan geborgenheid zouden tekortkomen. Als zodanig vormde dit een venijnig contrast met haar taakopvatting als auteur.

Diekmanns morele overtuiging komt onvermijdelijk in botsing met de werkelijkheid. Ideaal en werkelijk botsten niet alleen in de brede maatschappelijke werkelijkheid, maar evenzeer in haar eigen leven. Dit zorgt voor indringende ervaringen.

In het oog springt de 'botsing' tussen haar inspanningen om jongeren met haar literaire jeugdwerk te begeleiden op het maatschappelijke en persoon-

lijke vlak, terwijl in eigen gezinsverband dit opmerkelijk moeizaam verliep. Diekmann bepleitte een zelfstandige rol voor vrouwen in het maatschappelijk leven, maar moest daarvoor als moeder en in relaties wel een prijs betalen. Spanningsvolle ervaringen genoeg: de steun die ze politieke dissidenten gaf en het verraad dat ze op haar pad tegenkwam; innemende collegialiteit die venijnig onderuit gehaald blijkt te kunnen worden.

Biografie

Zo dringt als centrale vraag naar voren, hoe Miep Diekmann de dikwijls pijnlijke botsingen en spanningen kanaliseerde in haar leven, literaire werk en werkzaamheden. Een biografie zou daar een antwoord op moeten kunnen geven. Geen eenvoudige opgave, maar Diekmann is een biografie waard. Een beschrijving van haar leven zou menig lezer moeten kunnen boeien, niet alleen in Nederland maar ook aan de Caribische zijde van het Koninkrijk.

Enkele jaren terug begon ik aan onderzoek voor die biografie, op verzoek van Miep en met haar volle medewerking. Zij toonde zich bereid om spanningsvolle onderwerpen gedetailleerd te bespreken, toegang te verlenen tot relevant archiefmateriaal, en mij door te verwijzen naar belangrijke informanten die zij toestemming gaf en zelfs aanmoedigde om openhartig te spreken. Zodoende liet zij mij als biograaf kijken achter de façade die zij doelbewust over de jaren

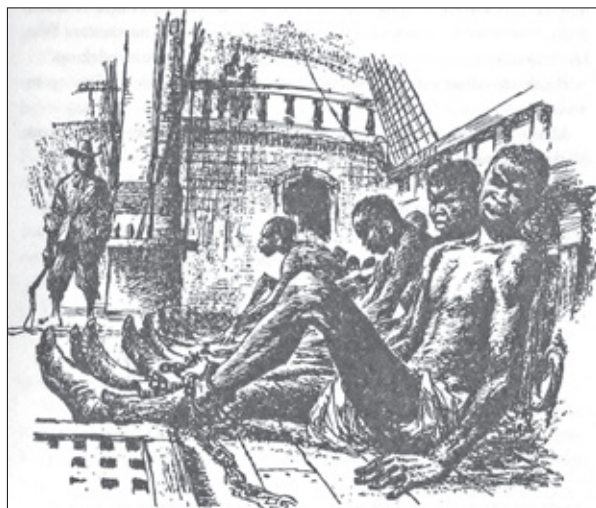
had opgebouwd. Dit zorgde voor een beduidend indringender en aantrekkelijker resultaat dan aanvankelijk voor mogelijk werd gehouden.

Miep en ik moesten echter constateren dat de vele gesprekken en de kennissenname van - meer dan eens ook voor Diekmann zelf - nieuw archiefmateriaal een belastende uitwerking hadden, waarvan de nodige slapeloze nachten nog de minste belasting vormden. Haar eigen voorstelling van zaken wijzigde aanzienlijk. Het opnieuw beleven van pijnlijke gebeurtenissen en gevoelens van zestig, zeventig jaar eerder was zowel een emotionele als fysieke opgave voor de dame die de negentig naderde en zelfs voorbij stapte. Kortom, het bleek niet verantwoord om met de voorgenomen vaart en intensiteit het onderzoek en schrijven invulling te geven. De praktijk vereiste een terugschakelen naar een lagere versnelling en weldra kwamen Miep en ik tot de conclusie dat de verdere 'ontmanteling' van de façade een te zware opgave voor haar was.

Miep had decennialang doelbewust aan image building gewerkt en beschermde het opgebouwde beeld als een waakhond. Een biografie wil voorbij dat imago kijken. Dat deden we ook, maar dat bleek een uitputtingsslag. Enkele van die heikle ervaringen hadden we naar buiten gebracht. Het was genoeg voor haar en zodoende ook voor mij. Haar archiefmateriaal - zeven volle dozen - ging naar het Literatuurmuseum, Den Haag. Daar ligt het te wachten om over enkele (?) jaren te worden doorgenomen zodat er alsnog een biografie geschreven kan worden.

Omslagen van drie van Diekmanns Antilliaanse jeugd- en kinderboeken.

Illustratie van Dick de Wilde in 'Marijn bij de lorredraaiers' van Miep Diekmann, 1965.

Aart G. Broek en Miep Diekmann, 2013, Den Haag. Broek begon aan een biografie over Diekmann, maar stopte hiermee omdat het een te zware opgave voor haar werd. FOTO MARIJKE SCHWEITZ